

Sergiu Lucian Raiu, *Adultul Emergent – Tranziția de la școală la muncă*, Presa Universitară Clujeană, Cluj, 2016, 245 p.

Sergiu Lucian Raiu ne supune atenției un foarte interesant volum bazat pe cercetarea din cadrul proiectului „Rezultatele adolescenței. O viziune longitudinală privind influențele contextului social asupra tranzițiilor de succes către viața adultă”, în cadrul căruia a fost asistent de cercetare. Datele sunt culese în perioada 2012–2015 care se suprapune cu perioada în care autorul a urmat cursurile Școlii Doctorale de Sociologie a Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.

Componenta empirică a volumului este precedată de o serioasă și documentată parte teoretică. Primul capitol, *Tinerii o problemă socială*, abordează, așa cum se menționează și în introducerea cărții, „tema maturității emergente a tinerilor din România precum și debutul primei experiențe în muncă”. Una dintre întrebările la care își propune autorul să răspundă prin această carte este: Care sunt factorii care determină prima experiență în muncă a tinerilor și cum arată aceasta? Tranziția tinerilor spre maturitate începe să fie privită ca o problemă socială, deoarece există tendința de a atinge criteriile care definesc maturitatea mult mai târziu față de generațiile dinainte. Această tranziție include evenimente precum: primul loc de muncă și căsătoria.

Capitolul mai prezintă contextul social al tranziției tinerilor spre maturitate, definește conceptele frecvent utilizate, cum sunt: tinerețe și maturitate. Un aspect important abordat este cel al perioadei adulte emergente – fiind considerată a fi perioada între 18 și 25 (30) de ani. În acest interval tinerii nu se consideră nici adolescenți, nici adulți, cea mai potrivită atribuire fiind cea de „adult în devenire”.

Caracteristici ale acestei perioade – perioada adultă emergentă – abordate în teoria lui J. J. Arnett (2000), sunt senzația de trăire

între două perioade, explorarea identității, concentrarea pe sine, instabilitatea, vârsta posibilităților. Acest nou concept – de maturitate emergentă – reprezintă chiar un stadiu de viață distinct, în care tinerii se axează mai mult pe sine și autoexplorare.

În tranziția tinerilor spre maturitate sunt întâlnite anumite aspecte în parcursul lor precum contextul social în schimbare, cerințele ridicate, învățarea pe tot parcursul vieții, dar și dificultățile de angajare pe piața muncii, stabilirea de relații și diferențierea de adulți.

Tinerețea este definită ca fiind o perioadă de tranziție de la dependența din copilărie la independența perioadei adulte. „Tânărul” este definit de ONU ca fiind persoana cu vârsta între 15 și 24 de ani. Legea tinerilor din România consideră tinerii ca fiind cetățenii activi între 14 și 35 de ani, iar lucrarea scrisă de Raiu la această categorie face referire. Când ne referim la tinerii din România, aceștia se confruntă cu situații dificile care îi afectează în cele din urmă.

Oportunitățile de angajare sunt limitate chiar dacă facultatea reprezintă pentru mulți dintre tineri un aspect important spre accederea la statutul de adult, dar lungeste momentul intrării pe piața muncii. Șomajul și excluziunea socială reprezintă un risc pentru tinerii care de timpuriu nu mai fac parte dintr-o formă de școlarizare sau formare profesională. Printre obstacolele importante pentru intrarea pe piața muncii sunt lipsa competențelor profesionale sau mediile defavorizate din care provin unii tineri.

În etapa de trecere înspre stadiul de tânăr sunt întâlnite schimbări majore care pot aduce uneori dificultăți greu de depășit. Atât *Dicționarul Explicativ al Limbii Române* (1998), cât și *Noul Dicționar Explicativ al Limbii Române* (2002) definesc termenii de „matur” și „adult” prin aceeași expresie, ca

fiind o „stare de dezvoltare deplină”. Interesant este însă faptul că studenții cuprinși în cercetare au făcut diferența între a fi matur și a fi adult, asumându-și principii, valori sau responsabilități, dar conștientizând totuși faptul că nu au o independență financiară.

De ce sunt tinerii o categorie socio-demografică importantă? Cum sunt de fapt tinerii de azi? Tocmai la astfel de întrebări răspunde studiul panel longitudinal pe cohorta de tineri născuți în 1994–1995.

Capitolul al doilea abordează incluziunea socială a tinerilor, prin prisma educației și a incluziunii pe piața muncii. Tinerii NEET's (15–29 de ani) prezintă dificultăți în tranziția de la școală la piața muncii. Parcurgerea unei facultăți nu asigură și succesul unei inserții pe piața muncii, aceasta și din faptul că este deficitară în a oferi abilități practice, atât de necesare. Din această problematică s-au născut de-a lungul timpului stagii de practică, programe și proiecte care să răspundă acestei nevoi, pe de-o parte, a studenților de a dobândi aceste abilități, iar pe de altă parte a angajatorilor care au nevoie de punerea în practică a cunoștințelor dobândite.

Autorul pune întrebarea: este importantă pregătirea tinerilor pentru integrarea pe piața muncii? Cum este caracterizată o tranziție de succes spre un loc de muncă și înspre o carieră? Au fost menționate atât criteriile extrinseci, cât și criteriile intrinseci cum e satisfacția la locul de muncă. Vocația și aptitudinile sunt principalii factori în alegerea profesiei tinerilor.

Printre riscurile excluziunii tinerilor de pe piața muncii se numără mai ales lipsa de experiență profesională. La finalul anului 2013, conform Eurostat, peste 5 milioane jumătate de tineri sub 25 de ani erau șomeri în UE-28. Raiu subliniază importanța voluntariatului, a stagiilor de practică și a antreprenoriatului. Acestea sunt reale oportunități pe care tinerii le au la îndemână în vederea dezvoltării abilităților de viață și care duc în cele din urmă la îmbunătățirea și chiar creșterea angajabilității acestora.

Capitolul al treilea abordează teorii importante ale tranziției spre maturitate și chiar

perspectiva structuralist-funcționalistă. Aceasta este centrată pe nevoile sistemului social și pe structurile ce îndeplinesc aceste nevoi.

Stratificarea socială, spune Parsons, este menită să crească diferențierea dintre oameni. Teoria sa a stratificării arată că unele locuri de muncă dețin un prestigiu mai mare și sunt mai bine remunerate prin prisma abilităților solicitate, a banilor, a timpului și a pregătirii necesare. Robert K. Merton afirma faptul că fiecarei status îi corespunde un set de roluri și fiecarei persoană ocupă o varietate de statusuri cu propriul set de roluri. Mediul familial este acela care își lasă amprenta asupra formării valorilor și are o influență asupra traseului spre maturitate. Este menționată în cadrul acestor teorii și cea a capitalului social, dezvoltat de Coleman, care include între formele capitalului social încrederea interpersonală, obligațiile și așteptările dintre oameni, normele, relațiile și accesul la informațiile împărtășite.

Capitolul al patrulea este dedicat prezentării rezultatelor cercetării tranziției de la adolescență la stadiul de adult tânăr. Cele două obiective sunt: cercetarea percepției tinerilor din România despre ei înșiși înainte și după absolvirea liceului, chiar prin comparație cu tinerii din alte țări, iar al doilea obiectiv este cunoașterea factorilor care influențează inserția tinerilor și evoluția lor pe piața muncii.

Sunt prezentate patru cercetări. Prima abordează criteriile maturității în opinia liceenilor, iar a doua cercetare în opinia studenților. A treia cercetare abordează criteriile maturității prin studii comparative, iar a patra este o perspectivă longitudinală asupra succesului tranziției spre maturitate a tinerilor români. Toate acestea contribuie la analiza factorilor tranziției de la școală la locul de muncă, de la perioada dependentă la cea independentă. Cercetările sunt mixte, fiind atât calitative, cât și cantitative, reprezentând un plus pentru a răspunde obiectivelor și întrebărilor de cercetare.

Autorul testează un model explicativ al factorilor cu cea mai mare influență asupra

tranziției de la școală la locul de muncă și încercă să pună în evidență în ce măsură realizarea acestei tranziții, la tinerii între 18 și 25 de ani, determină realizarea altor tranziții care le oferă mai multă independență – de exemplu a se muta singuri sau cu iubitul/iubita.

Analiza criteriilor maturității în opinia studenților – 100 de tineri între 18 și 25 de ani – a dus la următorul rezultat: 75% dintre ei nu se consideră adulți. Argumentul lor este că nu se simt adulți din cauza lipsei de experiență, a dependenței financiare față de părinți și a faptului că încă sunt dependenți de părinți sau de cei din jur. Cei care, dimpotrivă, se simt adulți în unele privințe, consideră că au o gândire matură, își asumă responsabilități, iau decizii independente și suportă consecințele acelor decizii, simțindu-se în stare să se descurce în vederea rezolvării acelor lucruri sau probleme.

Studenții experimentează de asemenea un sentiment ambivalent cauzat de refuzul de a renunța la unele comportamente copilăroase sau adolescente care până la urmă îi privează de asumarea unor responsabilități proprii. Ei se axează în definirea maturității pe faptul că acest proces este unul continuu și se atinge prin prisma experiențelor prin care trecem, putând să ne controlăm astfel comportamentul și atitudinea, să luăm decizii și să ne adaptăm la diversele situații care intervin.

Scopul celei de-a treia cercetări a fost să urmărească rezultatele prin compararea tinerilor din România cu opiniile celor din alte țări, iar categoriile urmărite prin prisma criteriilor prin care adolescenții și studenții definesc maturitatea au fost individualismul, responsabilitățile familiale, conformarea la normă, tranzițiile biologice, tranzițiile cronologice și tranzițiile de rol.

Un aspect interesant în evoluția generațiilor este faptul că, indiferent de contextul cultural sau de țară, perioada emergentă s-a extins până în jurul vârstei de 30 de ani. În aceste rezultate comparative, au fost cuprinși pe lângă români și chinezi, afro-americani, canadieni, latino-americani, australieni,

americani asiatici, americani europeni, greci și cehi.

După cum se arată în acest capitol, sunt importante pentru tranziția spre viața adultă experimentarea următoarelor tranziții de rol: finalizarea studiilor, angajarea cu normă întreagă sau a deveni părinte. Maturitatea relațională, independența financiară și respectarea normei sunt cele mai importante criterii ale maturității pentru tinerii din România cuprinși în studiu, iar concluzia este că adulții emergenți din România experimentează încă o anumită libertate înaintea identificării ca fiind o persoană matură. Această tranziție spre maturitate este un proces social, psihologic și cultural.

Cea de-a patra cercetare inclusă în volum ne oferă o perspectivă longitudinală asupra succesului tranziției spre maturitate a tinerilor români. Una dintre orientările de cercetare o reprezintă identificarea factorilor care influențează debutul tinerilor în muncă. Lucrurile de care depinde succesul spre vârsta adultă sunt cunoștințele, aptitudinile, abilitățile și caracteristicile transmise oamenilor prin procesul de educație, dând naștere la un sentiment al identității integrate, un activism și o motivație de utilizare a cunoștințelor și strategiilor față de dorințele finale.

Această cercetare și-a propus să vadă și cum îmbină tinerii studiile universitare cu primele experiențe de muncă, ce influență au factorii demografici, sociali și evenimentele negative din viața individuală și de familie în succesul tranziției tinerilor spre maturitate și asupra atitudinilor de angajare a lor în muncă. În formarea factorilor care definesc succesul tranziției spre maturitate s-au selectat caracteristici cum sunt: factorul succes educațional (terminarea educației, rezultatele bune la învățatură), evitarea comportamentelor de risc, bunăstarea psihologică, percepția sănătății și angajarea în muncă.

Pe ansamblu, volumul supus atenției noastre aduce un plus în peisajul sociologic românesc contemporan prin complexitatea studiilor, prin abordarea extinsă a factorilor care influențează succesul tranziției spre maturitate. Perspectiva longitudinală oferă o

imagine de ansamblu a tranziției spre maturitate a tinerilor români. Pentru a înțelege cât mai bine realitatea, pentru a putea interveni și a sprijini tinerii în acest demers, dar mai ales pentru a putea răspunde nevoilor actuale de pe piața muncii, avem mare nevoie de studii precum „Rezultatele adolescenței...”. Pe de altă parte, complexitatea abordării face

din cartea propusă de Sergiu Lucian Raiu o lectură oarecum dificilă pentru cititorul neinițiat.

Delia Domnița Rogoian
Universitatea din Oradea